Evropski parlament
2024-2029

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

2025//2239(INI)

17.11.2025

OSNUTEK POROČILA

o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2025
(2025/2239(INI))

Odbor za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve

Poročevalec: Konstantinos Arvanitis (Konstantinos Arvanitis)

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

OBRAZLOŽITEV 16

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2025
(2025/2239(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji (PEU), zlasti člena 2, člena 3(1), člena 3(3), drugi pododstavek, člena 4(3), ter členov 5, 6, 7, 11, 19 in 49,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), zlasti njenih členov, ki zadevajo spoštovanje, zaščito in spodbujanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic v Uniji, vključno s členi 70, 258, 259, 260, 263, 265 in 267,

– ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina),

– ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 8. julija 2025 z naslovom Poročilo o stanju pravne države za leto 2025 – stanje pravne države v Evropski uniji (COM(2025)0900) ter priloge k temu sporočilu, ki zajema priporočila državam članicam,

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pogojevanju s pravno državo),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko[2] (v nadaljnjem besedilu: uredba o skupnih določbah),

– ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. septembra 2024 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije[3] (v nadaljnjem besedilu: finančna uredba), in zlasti člena 6(3) Uredbe,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/692 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi programa Državljani, enakost, pravice in vrednote ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1381/2013 Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe Sveta (EU) št. 390/2014[4],

[1] UL L 433 I, 22.12.2020, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[2] UL L 231, 30.6.2021, str. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[3] UL L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
[4] UL L 156, 5.5.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

– ob upoštevanju svežnja predlogov Komisije za večletni finančni okvir 2028–2034,

– ob upoštevanju instrumentov Organizacije združenih narodov (OZN) o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so Splošna deklaracija človekovih pravic, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in Konvencija o pravicah invalidov, Deklaracija o pravicah oseb, ki pripadajo narodnim ali etničnim, verskim in jezikovnim manjšinam, priporočila foruma OZN o vprašanjih manjšin, ter priporočila in poročila splošnega rednega pregleda OZN, pa tudi sodna praksa organov OZN za spremljanje pogodb in posebni postopki Sveta OZN za človekove pravice,

– ob upoštevanju Evropske konvencije o človekovih pravicah, Evropske socialne listine, sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice in Evropskega odbora za socialne pravice, konvencij, priporočil, resolucij ter mnenj in poročil Parlamentarne skupščine, Odbora ministrov, komisarja za človekove pravice, Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti, Usmerjevalnega odbora za boj proti diskriminaciji, raznolikost in vključevanje, Beneške komisije ter drugih organov Sveta Evrope,

– ob upoštevanju Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima,

– ob upoštevanju Evropske listine Sveta Evrope o regionalnih ali manjšinskih jezikih in njegove Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin,

– ob upoštevanju memoranduma o soglasju med Svetom Evrope in Evropsko unijo z dne 23. maja 2007 in sklepov Sveta z dne 17. decembra 2024 o prednostnih nalogah EU pri sodelovanju s Svetom Evrope v obdobju 2025–2026,

– ob upoštevanju predloga sklepa Sveta z dne 20. decembra 2017 o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski (COM(2017)0835), ki ga je Komisija izdala v skladu s členom 7(1) PEU,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 25. oktobra 2016 s priporočili Komisiji o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[5],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. februarja 2018 o varstvu in nediskriminaciji manjšin v državah članicah EU[6],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 1. marca 2018 o sklepu Komisije o uporabi člena 7(1) PEU glede razmer na Poljskem[7],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. aprila 2018 o potrebi po oblikovanju instrumenta za evropske vrednote za podporo organizacijam civilne družbe, ki spodbujajo temeljne vrednote v Evropski uniji na lokalni in nacionalni ravni[8],

[5] UL C 215, 19.6.2018, str. 162.
[6] UL C 463, 21.12.2018, str. 21.
[7] UL C 129, 5.4.2019, str. 13.
[8] UL C 390, 18.11.2019, str. 117.

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 12. septembra 2018 o predlogu, s katerim se Svet poziva, naj v skladu s členom 7(1) PEU ugotovi obstoj očitnega tveganja, da bi Madžarska lahko huje kršila temeljne vrednote Unije[9],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. novembra 2018 o minimalnih standardih za manjšine v EU[10],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. novembra 2018 o potrebi po celovitem mehanizmu EU za zaščito demokracije, pravne države in temeljnih pravic[11],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. oktobra 2020 o uvedbi mehanizma EU za demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[12],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 8. oktobra 2020 o pravni državi in temeljnih pravicah v Bolgariji[13],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. novembra 2020 o vplivu ukrepov proti COVID-19 na demokracijo, pravno državo in temeljne pravice[14],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. decembra 2020 o evropski državljanski pobudi Zaščita manjšin – milijon podpisov za raznolikost Evrope[15],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. junija 2021 o stanju pravne države v Evropski uniji in uporabi uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 o pogojenosti[16],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. junija 2021 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2020[17],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 8. julija 2021 o oblikovanju smernic za uporabo splošnega režima pogojenosti za zaščito proračuna Unije[18],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 16. septembra 2021 s priporočili Komisiji o opredelitvi nasilja na podlagi spola kot novega področja kriminala, vključenega na seznam iz člena 83(1) PDEU[19],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. novembra 2021 o krepitvi demokracije ter svobode in pluralnosti medijev v EU: zloraba civilnopravnih in kazenskopravnih ukrepov za utišanje novinarjev, nevladnih organizacij in civilne družbe[20],

---

[9] UL C 433, 23.12.2019, str. 66.
[10] UL C 363, 28.10.2020, str. 13.
[11] UL C 363, 28.10.2020, str. 45.
[12] UL C 395, 29.9.2021, str. 2.
[13] UL C 395, 29.9.2021, str. 63.
[14] UL C 415, 13.10.2021, str. 36.
[15] UL C 445, 29.10.2021, str. 70.
[16] UL C 67, 8.2.2022, str. 86.
[17] UL C 81, 18.2.2022, str. 27.
[18] UL C 99, 1.3.2022, str. 146.
[19] UL C 117, 11.3.2022, str. 88.
[20] UL C 205, 20.5.2022, str. 2.

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. decembra 2021 o ovrednotenju ukrepov za preprečevanje korupcije, nepravilne porabe ter poneverbe evropskih in nacionalnih javnih sredstev v primeru skladov za izredne razmere in na področjih porabe, povezanih s kriznimi razmerami[21],

– ob upoštevanje svoje resolucije z dne 8. marca 2022 o krčenju prostora za civilno družbo v Evropi[22],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. marca 2022 o pravni državi in posledicah sodbe Sodišča Evropske unije[23],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. marca 2021 o razglasitvi EU kot svobodnega območja za osebe LGBTIQ[24],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. maja 2022 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2021[25],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 9. junija 2022 o pravni državi in morebitni odobritvi poljskega načrta za okrevanje in odpornost (v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost)[26],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji v letih 2020 in 2021[27],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o predlogu sklepa Sveta o ugotovitvi obstoja očitnega tveganja v skladu s členom 7(1) Pogodbe o Evropski uniji, da bi Madžarska lahko huje kršila temeljne vrednote Unije[28],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 20. oktobra 2022 o stanju pravne države na Malti pet let po umoru Daphne Caruana Galizia[29],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 20. oktobra 2022 o povečanju kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebam LGBTIQ+ v Evropi in nedavnem homofobnem umoru na Slovaškem[30],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. novembra 2022 o rasni pravičnosti, nediskriminaciji in boju proti rasizmu v EU[31],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. novembra 2022 o oceni, kako Madžarska spoštuje pogoje pravne države v okviru uredbe o pogojenosti, in stanju glede

[21] UL C 251, 30.6.2022, str. 48.
[22] UL C 347, 9.9.2022, str. 2.
[23] UL C 347, 9.9.2022, str. 168.
[24] UL C 474, 24.11.2021, str. 140.
[25] UL C 479, 16.12.2022, str. 18.
[26] UL C 493, 27.12.2022, str. 108.
[27] UL C 125, 5.4.2023, str. 80.
[28] UL C 125, 5.4.2023, str. 463.
[29] UL C 149, 28.4.2023, str. 15.
[30] UL C 149, 28.4.2023, str. 22.
[31] UL C 161, 5.5.2023, str. 10.

madžarskega načrta za okrevanje in odpornost[32],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 30. marca 2023 o poročilu o stanju pravne države za leto 2022 – stanje pravne države v Evropski uniji[33],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. aprila 2023 o institucionalnih odnosih med Evropsko unijo in Svetom Evrope[34],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 7. februarja 2024 o pravni državi in svobodi medijev v Grčiji[35],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 28. februarja 2024 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2023[36],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 29. februarja 2024 o tesnejšem povezovanju EU glede na prihodnjo širitev[37],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 1. junija 2023 o kršitvah načela pravne države in temeljnih pravic na Madžarskem ter zamrznjenih sredstvih EU[38],

– ob upoštevanju poročila svojega preiskovalnega odbora in njegovega priporočila z dne 15. junija 2023 Svetu in Komisiji o preiskavi domnevnih kršitev in nepravilnosti pri uporabi prava Unije, povezanih z uporabo programa Pegasus in podobne vohunske programske opreme za nadzor[39],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. julija 2023 o volilni zakonodaji, preiskovalnem odboru in pravni državi na Poljskem[40],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. oktobra 2023 o pravni državi na Malti šest let po umoru Daphne Caruana Galizia in nujni zaščiti novinarjev[41],

– ob upoštevanju skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 6. decembra 2023 z naslovom Ni prostora za sovraštvo: Evropa, združena proti sovraštvu (JOIN(2023)0051),

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. januarja 2024 o razmerah na področju temeljnih pravic v Evropski uniji – letno poročilo za leti 2022 in 2023[42],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 18. januarja 2024 o vključitvi sovražnega govora

---

[32] UL C 167, 11.5.2023, str. 74.
[33] UL C 341, 27.9.2023, str. 2.
[34] UL C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
[35] UL C, C/2024/6334, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6334/oj.
[36] UL C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
[37] UL C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
[38] UL C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
[39] UL C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
[40] OJ C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
[41] UL C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.
[42] UL C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.

in kaznivih dejanj iz sovraštva na evropski seznam kaznivih dejanj[43],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. aprila 2024 o tekočih zaslišanjih v skladu s členom 7(1) PEU glede okrepitve pravne države na Madžarskem in proračunskih posledic[44],

– ob upoštevanju, da je Evropska komisija 29. maja 2024 sporočila, da je končala postopek iz člena 7(1) PEU v zvezi s Poljsko, in sicer po tem, ko je ta država sprejela ukrepe za ponovno vzpostavitev skladnosti s standardi EU na področju pravne države,

– ob upoštevanju resolucije št. 2262 (2019) parlamentarne skupščine Sveta Evrope z dne 24. januarja 2019 o spodbujanju pravic pripadnikov narodnih manjšin,

– ob upoštevanju posebnih poročil Evropskega računskega sodišča z dne 17. decembra 2024 (28/2024) o izvrševanju prava EU, z dne 22. februarja 2024 o pravni državi v EU (03/2024) in z dne 10. januarja 2022 o podpori EU pravni državi na Zahodnem Balkanu (01/2022), pregleda z dne 28. februarja 2024 o poročanju Komisije o stanju pravne države (02/2024) in posebnega poročila o preglednosti sredstev EU, dodeljenih nevladnim organizacijam (11/2025) ter priporočil iz teh dokumentov,

– ob upoštevanju političnih usmeritev naslednje Evropske komisije za obdobje 2024–2029, ki jih je Parlamentu 18. julija 2024 predstavila takratna kandidatka za predsednico Komisije Ursula von der Leyen, govora predsednice Komisije o stanju v Uniji z dne 10. septembra 2025 v Evropskem parlamentu in sporočila Komisije z dne 21. oktobra 2025 z naslovom Delovni program Komisije za leto 2026 (COM(2025)0870),

– ob upoštevanju raziskav Eurobarometra iz leta 2025 o korupciji, iz katerih izhaja, da je korupcija za državljane in podjetja v EU še vedno resen razlog za skrb,

– ob upoštevanju poročil s povratnimi informacijami, poročil o misijah, pisnih vprašanj in odgovorov svoje skupine za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic[45],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 8. oktobra 2025 z naslovom Unija enakosti: strategija za enakost LGBTIQ oseb za obdobje 2026–2030,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 4. novembra 2025 z naslovom Sporočilo o širitveni politiki EU (COM(2025)0690, ki so mu priloženi delovni dokumenti služb Komisije (širitveni sveženj z dne 4. novembra 2025),

– ob upoštevanju skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 12. novembra 2025 z naslovom Evropski ščit za

[43] UL C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
[44] UL C, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.
[45] Za vse dejavnosti spremljanja, ki jih izvaja skupina za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic, glej https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662 za prejšnje parlamentarno obdobje in https://www.europarl.europa.eu/committees/sl/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884 za sedanje parlamentarno obdobje.

demokracijo: krepitev močnih in odpornih demokracij (JOIN(2025)0791) in sporočila Komisije z dne 12. novembra 2025 z naslovom Strategija EU za civilno družbo (COM(2025)0790),

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenj Odbora za pravne zadeve in Odbora za proračun ter mnenja Pododbora za človekove pravice,

– ob upoštevanju poročila Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve (A9-0000/2025),

A. ker EU temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, kot so določene v členu 2 PEU in kot so navedene v Listini ter zapisane v mednarodnih pogodbah o človekovih pravicah; ker je Listina del primarnega prava EU; ker so te vrednote skupne vsem državam članicam ter bi jih morale EU in vsaka država članica posebej dosledno spoštovati in dejavno spodbujati v vseh svojih politikah, notranjih in zunanjih; ker spodkopavanje teh vrednot pomeni sistemsko grožnjo pravicam in svoboščinam ljudi, ki živijo v EU;

B. ker EU ne more prezreti razsežnosti socialnih in temeljnih pravic, na katerih temelji; ker je treba trajne pomanjkljivosti pri varstvu ekonomskih in socialnih pravic obravnavati kot sestavni del sistemske grožnje vrednotam iz člena 2 PEU;

C. ker se je EU leta 2025 spoprijemala z resnimi in večplastnimi izzivi v državah članicah v zvezi z varstvom pravne države, demokracije in temeljnih pravic, ki so neločljivo povezani;

D. ker je v delovnem programu Komisije za leto 2026 poudarjena potreba po celovitem letnem ciklu pregleda pravne države, za katerega so značilni skupna časovnica, jasni mejniki in dejaven prispevek vseh institucij EU; ker je spoštovanje pravne države še vedno nujno za zaščito vseh sredstev EU;

E. ker bi moralo letno poročilo Komisije o pravni državi zajemati tudi institucije, organe, urade in agencije EU, da bi zagotovili pregledno oceno njihove skladnosti s standardi pravne države;

Pravosodni sistemi

1. poziva države članice, naj sprejmejo potrebne ukrepe, da bi zagotovile neodvisne pravosodne sisteme in dostop do brezplačne pravne pomoči ter s tem enak dostop do pravnega varstva za vse, in ponovno poudarja, da so potrebni konkretni ukrepi za izboljšanje dostopa, zlasti za marginalizirane in ranljive skupine;

2. poziva države članice, naj nemudoma izvršijo še neizvršene sodbe Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice, ter predlaga, naj se ustanovi enota za spremljanje izvrševanja njunih sodb, ki se nanašajo na demokracijo, pravno državo in temeljne pravice v državah EU, ter naj se ugotovitve te enote v celoti vključijo v letno poročilo o stanju pravne države;

3. poudarja jasno povezavo med nazadovanjem pravne države ter hudimi kršitvami temeljnih pravic in pravic manjšin, vključno s prekomerno uporabo sile s strani organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, neupoštevanjem dolžnega pravnega postopanja v primeru pripornikov, političnim ali institucionalnim spodbujanjem sovraštva, nesorazmernimi pooblastili za nadzor in omejevalnimi ukrepi, usmerjenimi proti organizacijam civilne družbe; je trdno prepričan, da bi morala Komisija oceniti, v kolikšni meri države članice rešujejo ta vprašanja, da bi zagotovila dostopen, učinkovit in nepristranski pravosodni sistem;

4. poziva Komisijo, naj zaradi vsesplošne prenatrpanosti, neustreznih življenjskih razmer in vse večjega števila samomorov, kar ogroža temeljne pravice pripornikov v kazenskih sistemih držav članic, obravnava razmere v zaporih kot vprašanje pravne države;

Protikorupcijski okvir

5. poudarja, da korupcija resno ogroža demokracijo, pravno državo in enako obravnavo vseh državljanov;

6. poziva države članice, države kandidatke in potencialne države kandidatke ter institucije, organe, urade in agencije EU, naj okrepijo preventivne ukrepe proti korupciji, vključno s preglednim upravljanjem sredstev EU, kodeksi ravnanja za javne uslužbence, obveznimi prijavami premoženjskega stanja, pravili o nasprotju interesov, sistemi zgodnjega opozarjanja in omejitvami praks vrtljivih vrat;

7. poziva države članice, naj zagotovijo neodvisnost, nepristranskost in ustrezno financiranje disciplinskih komisij, tožilstev, protikorupcijskih agencij in sodstva;

8. poudarja, da pravna država narekuje, da javni uslužbenci delujejo pregledno in v javnem interesu, brez zlorabe pooblastil ali samovoljnega odločanja; poziva države članice, naj spodbujajo kulturo integritete z rednim izvajanjem usposabljanj o boju proti korupciji za javne uslužbence, organe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in sodstvo ter z dejavnim vključevanjem civilne družbe v spremljanje vladnih ukrepov;

9. poziva države članice, naj poskrbijo za hitre, temeljite in nepristranske preiskave primerov korupcije, pri čemer naj posebno pozornost namenijo primerom, v katere so vpleteni visoki uradniki, da bi zaščitile pravno državo, ohranile zaupanje javnosti in zagotovile odgovornost na vseh ravneh upravljanja;

10. poziva države članice, naj zaščitijo žvižgače in novinarje, ki poročajo o korupciji ali slabem upravljanju sredstev EU, tako, da zagotovijo zaupne kanale za prijavo, učinkovita pravna sredstva proti povračilnim ukrepom ter zaščito preiskovalnega novinarstva in svobode izražanja;

Zaščita novinarjev ter pluralnost in svoboda medijev

11. je trdno prepričan, da so umori preiskovalnih novinarjev neposreden napad na pravno državo, saj ne ogrožajo le zmožnosti državljanov in institucij, da zahtevajo odgovornost od nosilcev oblasti, temveč je to tudi ena od najskrajnejših oblik cenzure, ki neposredno ogroža svobodo izražanja in delovanje demokratičnih institucij;

12. odločno obsoja nadzor novinarjev, zlasti z vohunsko programsko opremo; je še vedno ogorčen, ker je Komisija zavrnila izvajanje vseh priporočil parlamentarnega preiskovalnega odbora za preiskavo uporabe programa Pegasus in podobne vohunske programske opreme, ter meni, da je to opustitev ukrepanja;

13. je še vedno zelo zaskrbljen, ker sta javno in zasebno lastništvo medijev v številnih državah članicah še vedno zelo skoncentrirana, kar ogroža raznolikost informacij in stališč; poziva države članice, naj sprejmejo zakonodajne okvire za preprečevanje horizontalne koncentracije, zagotovijo preglednost lastništva in upravljanja ter neodvisni nadzor in mehanizme skladnosti, da bi zaščitili uredniško in novinarsko neodvisnost ter vlogo medijev kot nadzornikov javnih služb;

14. poziva države članice in države kandidatke, naj zagotovijo zaščito novinarjev in drugih medijskih delavcev v EU v skladu s priporočiloma Komisije 2021/1534[46] in 2022/758[47];

15. poziva države članice, naj v celoti izvajajo direktivo proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnost[48];

16. poziva Komisijo, naj oceni, ali so sankcije EU za boj proti dezinformacijam v skladu z zahtevo glede sorazmernosti na podlagi prava EU in členom 11 Listine; je trdno prepričan, da mora biti pravica do izražanja mnenja zagotovljena, preden Svet sprejme te ukrepe, zlasti kadar obstaja nevarnost, da bodo ogrožene pravice državljanov EU, zlasti novinarjev;

Prostor civilne družbe

17. poudarja ključno vlogo lokalnih organizacij in organizacij skupnosti, sindikatov, aktivistov, zagovornikov človekovih pravic in nevladnih organizacij pri spodbujanju in ohranjanju demokracije, enakosti, pravne države in temeljnih pravic ter pri zagotavljanju odgovornosti za državne in zasebne ukrepe;

18. obsoja doslej najhujši in vse intenzivnejši napad na državljanski prostor po vsej EU, pri čemer so bile v več državah članicah ugotovljene omejitve prostora za civilno družbo in pravice do mirnega zbiranja; je trdno prepričan, da so se zaradi svetovnega trenda demokratičnega nazadovanja in spodkopavanja pravne države ter poudarjanja varnosti v agendah povečale omejitve pravice do mirnega zbiranja; poziva države članice, naj ustvarijo varno in spodbudno okolje, v katerem bo zagotovljena svoboda zbiranja;

19. poziva države članice in Komisijo, naj izboljšajo pravno okolje za civilno družbo, tako da zagotovijo, da mora vsak ukrep, ki omejuje pravico združenj do iskanja, pridobivanja

[46] Priporočilo Komisije (EU) 2021/1534 z dne 16. septembra 2021 o zagotavljanju zaščite, varnosti in opolnomočenja novinarjev in drugih medijskih delavcev v Evropski uniji (UL L 331, 20.9.2021, str. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).
[47] Priporočilo Komisije (EU) 2022/758 z dne 27. aprila 2022 o zaščiti novinarjev in zagovornikov človekovih pravic, ki se udejstvujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi in zlorabljenimi sodnimi postopki (strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti) (UL L 138, 17.5.2022, str. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).
[48] Direktiva (EU) 2024/1069 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o zaščiti oseb, ki se udejstvujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi tožbenimi zahtevki ali zlorabljenimi sodnimi postopki („strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti“) (UL L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

in uporabe virov, vključno s tujimi viri, slediti enemu od legitimnih ciljev iz člena 11(2) Evropske konvencije o človekovih pravicah;

20. je zaskrbljen zaradi vse večjih pravnih in finančnih omejitev, kampanj blatenja ter kriminalizacije organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic; poudarja, da zahteve glede poročanja za nevladne organizacije ne smejo presegati tistih, ki so nujno potrebne in sorazmerne s specifičnimi cilji;

21. poziva države članice in Komisijo, naj poskrbijo za dodelitev ustreznih finančnih sredstev za organizacije civilne družbe in zagovornike človekovih pravic; poziva države članice, naj zagotovijo učinkovito zaščito zagovornikov človekovih pravic, vključno z mehanizmi za hitro odzivanje na grožnje;

Temeljne pravice

22. pozdravlja novo strategijo za enakost LGBTIQ+ oseb za obdobje 2026–2030 in poziva Komisijo, naj predstavi predlog na ravni EU za obvezno prepoved praks za spreobrnitev spolne usmerjenosti v vseh državah članicah;

23. je globoko zaskrbljen zaradi diskriminatornih ukrepov, uvedenih v nekaterih državah članicah pod pretvezo boja proti t. i. propagandi LGBTIQ in ideologiji spola; poudarja, da mora Komisija hitro in odločno ukrepati, kadar države članice zaobidejo pravo EU, zlasti Listino;

24. poziva vse države članice, naj zaščitijo pravice LGBTIQ+ oseb v skladu s pravom EU, Listino ter sodno prakso Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice; opozarja, da v več državah članicah še vedno obstajajo pravne ovire za čezmejno priznavanje istospolnih partnerstev ali starševstva, zaradi česar sta kršeni načeli prostega gibanja in nediskriminacije;

25. je globoko zaskrbljen zaradi naraščajoče stopnje rasizma in ksenofobije po vsej EU; obsoja primere kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora, ki so motivirana z rasizmom, ksenofobijo ali versko nestrpnostjo ali s predsodki zoper invalidnost, spolno usmerjenost, spolno identiteto ali pripadnost manjšini; poziva Komisijo in države članice, naj sprejmejo in izvajajo učinkovite ukrepe za boj proti vsem oblikam rasizma, pri čemer naj v celoti vključijo civilno družbo ter sodelujejo z ustreznimi deležniki, kot je Agencija EU za temeljne pravice;

26. obsoja dejstvo, da so nekatere države članice sprejele zakone, politike in prakse, ki spodkopavajo učinkovito zaščito temeljnih pravic beguncev, prosilcev za azil in migrantov na kopnem in na morju; poziva Komisijo in države članice, naj temeljne pravice migrantov, prosilcev za azil in beguncev ter načelo delitve odgovornosti postavijo v središče svojih migracijskih in azilnih politik, da se zagotovi spoštovanje pravic ljudi do azila in mednarodne zaščite;

27. pozdravlja odločitev Komisije, da ohrani svoj predlog direktive o enakem obravnavanju[49], in poziva Svet, naj ga brez nadaljnjega odlašanja dokončno oblikuje in

[49] Predlog direktive Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost (COM(2008)0426).

sprejme;

28. poziva Komisijo in države članice, naj sprejmejo učinkovite ukrepe proti nasilju na podlagi spola, ki bi ga bilo treba dodati na evropski seznam kaznivih dejanj, in poziva k zakonodajnemu predlogu EU o boju proti posilstvu, ki je opredeljeno z odsotnostjo privolitve;

29. ponovno poziva, naj se v Listino vključi dostop do varnega in zakonitega splava;

Pravna država in proračun EU

30. je globoko zaskrbljen zaradi kršitev temeljnih pravic, ki jih v nekaterih državah članicah omogoča uporaba sredstev EU ali so z njo povezane, zlasti na področju stanovanjske segregacije in segregacije v izobraževanju, pogojev za sprejem prosilcev za azil, institucionalizacije invalidov in otrok ter nekaterih pobud za mestno prenovo; poziva Komisijo, naj v svoje letno poročilo o stanju pravne države vključi priporočila za odpravljanje teh kršitev; predlaga, da se določen delež sredstev EU nameni za neodvisno spremljanje ukrepov, ki jih financira EU, vključno z ocenami njihovih pravnih učinkov in učinkov na temeljne pravice, pa tudi za pravne raziskave, strateške pravdne postopke in neodvisno oceno morebitnih kršitev, ob tesnem sodelovanju organizacij civilne družbe;

31. vztraja, da je treba ukrepe, potrebne za sprostitev sredstev EU, kot so opredeljeni v ustreznih sklepih, sprejetih na podlagi uredbe o skupnih določbah, uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost[50] ter uredbe o pogojevanju s pravno državo, oceniti usklajeno kot celovit sveženj in da se plačila ne bi smela izvesti, če še vedno obstajajo pomanjkljivosti; meni, da bi morala Komisija v skladu z uredbo o pogojevanju s pravno državo nadalje ukrepati v zvezi z drugimi kršitvami načela pravne države, zlasti v povezavi s sodstvom;

32. pozdravlja predlog Komisije v večletnem finančnem okviru za obdobje 2028–2034, in sicer da bi bila skoraj polovica sredstev pogojena s spoštovanjem načela pravne države in Listine pred njihovo odobritvijo;

Pravna država in razsežnost enotnega trga

33. ugotavlja, da je bila v poročilo o stanju pravne države vključena razsežnost enotnega trga, in sicer z namenom obravnavanja vprašanj pravne države, ki vplivajo na splošno gospodarsko okolje, podjetja in delavce, da bi se zagotovili spoštovanje pravic, kaznovanje korupcije in izvrševanje pogodb; poudarja, da delujoč pravosodni sistem, močan protikorupcijski okvir, pluralnost medijev in ustrezen sistem zavor in ravnovesij vsi vplivajo na gospodarstvo in na nemoteno delovanje enotnega trga; predlaga, naj Komisija pri svoji oceni še tesneje sodeluje z deležniki in organizacijami civilne družbe, vključno s sindikati;

34. meni, da bi moralo vključevanje razsežnosti enotnega trga dopolnjevati temeljna področja – kot so državljanski prostor, spoštovanje temeljnih pravic in svoboda

[50] Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

medijev, ki bi jih bilo treba v poročilu priznati kot ključne stebre – ne pa jih zasenčiti;

Pravna država v središču procesa širitve in zunanjih ukrepov EU

35. ponovno poudarja, da morajo vrednote iz člena 2 PEU spoštovati ne le sedanje države članice, temveč tudi prihodnje članice EU med pristopnim procesom; poziva, naj se natančno oceni stanje pravne države v vseh državah v pristopnem procesu; spodbuja Komisijo, naj državam pristopnicam poda konkretna priporočila o stanju pravne države in jih uskladi s poročilom o širitvi;

Izboljšanje postopka poročanja Komisije

36. poziva Komisijo, naj bo preglednejša glede meril, po katerih v postopku poročanja odloča, katere informacije od civilne družbe, mednarodnih organov, nacionalnih organov in drugih deležnikov bo uporabila; ugotavlja, da bi bilo mogoče postopek posvetovanja okrepiti z ustreznim spremljanjem prispevkov, ki jih zagotovijo akterji civilne družbe, in vztraja, da mora postopek poročanja temeljiti na dokazih ter biti pregleden in nepristranski;

37. poudarja, da je skupina za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic pri Odboru za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve Evropskega parlamenta v zadnjih letih v nekatere države članice napotila več *ad hoc* delegacij ter da je bilo ocenjeno, da stanje pravne države, demokracije in temeljnih pravic izkazuje večje pomanjkljivosti, kot so bile poudarjene v poročilih Komisije; meni, da bi bilo treba spremljanje, ki ga izvaja skupina za spremljanje demokracije, pravne države in temeljnih pravic, ustrezno upoštevati v okviru postopka posvetovanja in pri poznejši pripravi poročila;

38. ponovno poudarja, da je treba v pripravo poročila vključiti neodvisen nadzorni organ, sestavljen iz neodvisnih pravnih in akademskih strokovnjakov ter strokovnjakov za človekove pravice; poziva Komisijo, naj okrepi sodelovanje z organi EU in mednarodnimi organi;

39. meni, da bi morala Komisija jasneje opredeliti in obrazložiti usmeritev posameznih držav članic, vključno z zgodnjimi opozorilnimi znaki ter prepoznavanjem resnih in sistemskih težav, ter poudarja, da bi morala Komisija zagotoviti skladnost med prepoznanimi težavami in izdanimi priporočili;

40. poziva Komisijo, naj izda priporočila, ki so bolj operativna, pri čemer naj razlikuje med tistimi, ki se nanašajo na resna in sistemska vprašanja, ter določi konkretne ukrepe, časovne okvire in merila za njihovo izvajanje v državah članicah;

41. poziva Komisijo, naj okrepi mehanizem za spremljanje neizvršenih priporočil tako, da jih bolj neposredno poveže z obstoječimi orodji za izvrševanje, vključno s postopki za ugotavljanje kršitev in proračunsko pogojenostjo;

Horizontalna priporočila

42. meni, da je treba izboljšati medinstitucionalni dialog in sodelovanje na ravni EU na področju pravne države; obžaluje, da sta Komisija in Svet doslej zavračala njegovo

ponudbo, da bi sklenili medinstitucionalni sporazum o demokraciji, pravni državi in temeljnih pravicah; ponovno potrjuje, da je pripravljen nadaljevati pogovore o tem sporazumu;

43. ponovno poziva Komisijo, naj razširi področje uporabe poročila, da bo zajemalo vse vidike člena 2 PEU, in vključi širše kazalnike, kot so neodvisnost medijev, vloga civilne družbe, temeljne pravice, akademska in umetniška svoboda, enakost spolov, zaščita manjšin in ranljivih skupin, spoštovanje mednarodnega prava, svobodne in poštene volitve ter delovanje demokratičnih institucij;

44. je trdno prepričan, da morajo institucije EU izpolnjevati svoje obveznosti v zvezi s pravno državo, in poudarja, da je ocenjevanje, ali institucije EU upoštevajo vrednote iz člena 2 PEU, vključno z notranjo doslednostjo Unije pri spoštovanju teh vrednot v vseh njenih politikah in zunanjih ukrepih, bistveno za zaščito verodostojnosti in legitimnosti EU;

45. poziva Svet, naj poskrbi, da bo njegov dialog o pravni državi preglednejši, interaktiven in usmerjen v rezultate, tudi z izdajo podrobnih sklepov in zagotavljanjem povratnih informacij o ugotovitvah Komisije in Parlamenta; obžaluje, da Svet ne more doseči bistvenega napredka v tekočem postopku iz člena 7(1) PEU, in meni, da bi vsako nadaljnje odlašanje z ukrepi Sveta pomenilo, da ta sam krši načelo pravne države;

46. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Kot poročevalec za samoiniciativno poročilo o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2025 sem se poskušal odzvati na prednostno nalogo politike, ki jo je izrazila večina političnih skupin v Odboru za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve, ter na zahtevo Komisije, da se letno poročilo izda prej kot v prejšnjih letih. Zaradi skrajšanega časovnega okvira je težko uravnotežiti temeljito analizo in omejitve, ki izhajajo iz zgoščenega postopka priprave.

Glede na te omejitve sem se odločil, da se bom osredotočil na splošne pozive iz vsakega poglavja in poudaril ključna področja, na katerih bi bilo mogoče dodatno okrepiti poročanje Komisije.

Namerno sem se vzdržal poimenskega navajanja posameznih držav članic. S tem sem naredil veliko izjemo, saj se Skupina Levice dosledno zavzema, da se v poročilih in predlogih Evropskega parlamenta izrecno opredelijo države, kadar pride do kršitev pravne države, demokracije ali temeljnih pravic. Trdno smo prepričani, da je navajanje konkretnih primerov bistveno za zagotavljanje odgovornosti in dokazovanje, da za vse države članice veljajo enaki standardi, brez predsodkov ali upoštevanja njihovega položaja v Uniji. Vendar bi bilo zaradi vse večjega vpliva nacionalne politike v sedanjem Evropskem parlamentu izjemno težko doseči objektiven in nepristranski dogovor med političnimi skupinami, če bi omenili posamezne države članice. Da bi poročilo ostalo čim bolj sporazumno in vključujoče ter da bi imelo čim širšo podporo, sem se odločil, da ob tej priložnosti ne bom navedel posameznih držav članic.

Moja glavna prednostna naloga je bila spoštovanje dolgoletnih zavez Evropskega parlamenta, med katerimi sta ponovna potrditev neločljive povezave med pravno državo in temeljnimi pravicami ter zagotavljanje, da je v postopek poročanja Komisije vključena mreža neodvisnih strokovnjakov. Tak pristop je bistven za depolitizacijo ocene, preprečevanje zanemarjanja kritičnih vprašanj ter zagotavljanje, da so nastajajoči trendi jasno in dosledno izraženi.

Druge prednostne naloge vključujejo zaščito novinarjev in organizacij civilne družbe, obravnavanje kršitev temeljnih pravic, ki jih v nekaterih državah članicah omogočata uporaba ali izkoriščanje sredstev EU ali so z njima povezane, ter zagotavljanje temeljitih, nepristranskih in pravočasnih preiskav primerov korupcije, pri čemer je treba prednostno obravnavati zlasti primere, v katere so vpleteni visoki uradniki, da bi se zaščitila pravna država in ohranilo zaupanje javnosti v demokratične institucije. Nazadnje, institucije EU morajo v celoti spoštovati svoje obveznosti v zvezi s pravno državo. Ocenjevanje njihove zavezanosti vrednotam iz člena 2 PEU, vključno z notranjo skladnostjo Unije pri spoštovanju teh vrednot v vseh njenih politikah in zunanjih ukrepih, je nujno za ohranjanje verodostojnosti in legitimnosti EU.

V zvezi s tem je prav tako bistveno okrepiti vlogo ekonomskih in socialnih pravic v okviru Unije za krepitev načela pravne države. Pri verodostojni oceni stanja pravne države se ne sme zanemariti velik vpliv, ki ga imajo stanovanjska negotovost, neenak dostop do osnovnih storitev in poglabljanje socialnih neenakosti na zmožnost ljudi, da uveljavljajo svoje temeljne pravice. Kadar si posamezniki ne morejo privoščiti ustreznega stanovanja, živijo v negotovih razmerah ali se spoprijemajo s sistemskimi ovirami za socialno zaščito, njihovo enako obravnavanje pred zakonom postane teoretično, in ne dejansko. S celostnim pristopom k

pravni državi, osredotočenim na ljudi, je zato treba obravnavati strukturne socialno-ekonomske razmere, ki slabijo demokratično udeležbo in spodkopavajo zaupanje v javne institucije.

Zelo sem zaskrbljen tudi zaradi normalizacije rasističnega diskurza v javni razpravi, tudi s strani političnih akterjev in javnih organov. Taka retorika spodkopava enakost pred zakonom, spodbuja diskriminacijo in sovražnost do rasiziranih skupnosti ter ustvarja pogoje, v katerih posamezniki ne morejo uveljavljati svojih temeljnih pravic brez strahu ali izpostavljenosti ustrahovanju. Boj proti rasizmu in diskriminatornemu diskurzu mora zato biti sestavni del agende Unije za pravno državo.

Končni cilj vseh institucij EU mora biti zagotoviti oceno stanja pravne države po vsej EU, ki je objektivna, verodostojna in zaščitena pred vplivom političnih strank. Globoko sem zaskrbljen zaradi vse večjega tveganja za nazadovanje pravne države v več državah članicah, zlasti glede na porast skrajno desničarskega diskurza in vse večjo težnjo po poudarjanju varnosti v javni politiki. V tem okoliščinah je bistveno, da naše ocene še naprej trdno temeljijo na dokazih, pravu in temeljnih pravicah, namesto da bi bile oblikovane glede na politične koristi. Samo z zagotavljanjem, da je naše delo neodvisno, dosledno in nepolitizirano, lahko ohranimo verodostojnost in legitimnost okvira Unije za krepitev načela pravne države.

Vložiti nameravam predloge sprememb za nove uvodne izjave, v katerih bodo analizirani splošni trendi v državah članicah. Namen teh uvodnih izjav je dopolniti operativni del poročila z opredelitvijo vzorcev, nastajajočih tveganj in sistemskih izzivov, s čimer se krepi analitična podlaga za naša priporočila.

Cilj poročila je, da bi na podlagi tega pristopa pravočasna politična prizadevanja združili s konkretnimi predlogi za povečanje učinkovitosti, preglednosti in učinka poročanja Komisije ter tako prispevali k trdnejšemu in skladnejšemu okviru Unije za krepitev načela pravne države.